

Alþingi
Erindi nr. **P** 130/1280
komudagur 10. 3. 2004

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Heilbrigðis- og trygginganefnd
Alþingis
b.t. Evu M. Ægisdóttur
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 10. mars 2004

Sam 099/2004 ÞS/sp
Tilv.: 051

Efni: Frumvarp til laga um málefni aldraðra

Vísað er til bréfs heilbrigðis- og trygginganefndar Alþingis, dags. 23. febrúar 2004, þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til laga um málefni aldraðra, 570. mál.

Meðfylgjandi er umsögn sambandsins.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Þórður Skúlason
framkvæmdastjóri

Hjálagt: Umsögn um frumvarp til laga um málefni aldraðra

Umsögn

Sambands íslenskra sveitarfélaga

um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni aldraðra, 570. mál

Samband íslenskra sveitarfélaga leggst gegn samþykkt þessa frumvarps og fer eindregið fram á að það verði ekki afgreitt á meðan endurskoðun á verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga stendur yfir. Sú endurskoðun beinist ekki síst að breyttum verkaskiptum í heilbrigðis- og öldrunarmálum, þar með töldum stofnkostnaði í byggingu dvalar- og hjúkrunarheimila, o.fl.

Í umboði ríkisstjórnarinnar eru nú að störfum á vegum félagsmálaráðherra, í samvinnu við Samband íslenskra sveitarfélaga, verkefnisstjórn um eflingu sveitarstjórnarstigsins auk tekjustofnanefndar og sameiningarnefndar sveitarfélaga. Þessum starfshópum er meðal annars ætlað að koma með tillögur um breytta verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga og breytingar á tekjustofnum sveitarfélaga.

Einnig er nú að störfum, á vegum heilbrigðisráðherra, starfshópur með fulltrúum ríkisins og sambandsins sem hefur það hlutverk að skoða breytt verkaskipti ríkis og sveitarfélaga í heilbrigðisþjónustu, þ.e. heilsugæslu, rekstri sjúkrahúsa, öldrunarþjónustu, o.fl.

Sambandi íslenskra sveitarfélaga kemur það verulega á óvart að á sama tíma og fram fer sameiginleg vinna við endurskoðun á verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga í heilbrigðisþjónustu hafi verið lagt fram á Alþingi frumvarp til laga sem felur í sér grundvallbreytingar á fjármögnun stofnkostnaðar hjúkrunarheimila og auknum skyldum sveitarfélaga í þeim kostnaði.

Sambandið hafði enga vitneskju um að til stæði að leggja fram slíkt frumvarp og hugmyndir þar um hafa ekki verið ræddar á sameiginlegum vettvangi ríkis og sveitarfélaga. Sambandið telur þó ótvírætt að efni frumvarpsins falli undir ákvæði 101. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 45/1998 en þar segir orðrétt: „*Komi fram tillögur um meiri háttar breytingar á verkaskiptingu eða fjármálalegum samskiptum ríkis og sveitarfélaga og tekjustofnum sveitarfélaga, sem kveðið er á um í lögum eða gert hefur verið sérstakt samkomulag um, skulu þær teknar til umfjöllunar í sérstakri samráðsnefnd skipaðri fulltrúum ríkisstjórnarinnar og Sambands íslenskra sveitarfélaga áður en þær eru formlega afgreiddar.*” Með framlagningu frumvarpsins á Alþingi er gengið þvert gegn þessu mikilvæga ákvæði sveitarstjórnarlaganna.

Nánar um efni frumvarpsins

Nú gilda tvenn lög um fjármögnun bygginga hjúkrunarheimila. Annars vegar er um að ræða lög nr. 97/1990 um heilbrigðisþjónustu og hins vegar lög nr. 125/1999 um málefni aldraðra.

Samkvæmt fyrrnefndu lögum skal ríkið fjármagna 85% kostnaðar við byggingu hjúkrunarheimila en sveitarfélög 15% auk þess sem sveitarfélögunum ber að leggja til lóð undir bygginguna ríkinu að kostnaðarlausu og án greiðslu gatnagerðargjalda. Samkvæmt lögum er sveitarfélögunum skylt að leggja

framangreint til samkvæmt ákvörðun Alþingis hverju sinni og því hafa þau enga stjórn á þessum útgjöldum. Hjúkrunarheimili hafa ekki verið byggð samkvæmt þessum lögum nema í undantekningartilvikum.

Samkvæmt síðarnefndu lögunum er gert ráð fyrir 40% styrkframlagi úr framkvæmdasjóði aldraðra en önnur fjármögnun er frjáls og því í valdi hvers sveitarfélags fyrir sig hvort og í hve miklum mæli það fjármagnar byggingu hjúkrunarheimilisins.

Frumvarp þetta gerir hins vegar ráð fyrir því að sveitarfélögum sé skylt að greiða að lágmarki 15% af stofnkostnaði hjúkrunarheimila eða að lágmarki 15% af leigu ef því er að skipta. Þar með væri búið að skerða sjálfstjórnarrétt sveitarfélaga. Það er með öllu óásættanlegt að unnt sé að ákveða byggingu hjúkrunarheimilis með tiltekinni þáttökuhlutdeild sveitarfélags eða sveitarfélaga nema fyrir liggi samþykki hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða sveitarstjórna. Jafnframt er útilokað að taka það úr ákvarðanavaldi einstakra sveitarstjórna hvort þær kjósa að taka þátt í stofnkostnaði hjúkrunarheimila einkaaðila eða sjálfseignarstofnana. Með þessu fyrirkomulagi hefðu sveitarfélögin ekkert vald á útgjöldum til uppbyggingar í þessum málaflokki eða sínu ráðstöfunarfé. Eðlilegra væri að kveða skýrt á um að sveitarfélög greiddu 15% (ekki lágmark eða hámark) í stofnkostnaði hjúkrunarheimila sem ríki og sveitarfélög hafa samvinnu um að byggja enda liggi þá fyrir samþykki viðkomandi sveitarstjórnar eða sveitarstjórna. Jafnframt ætti það að vera í ákvarðanavaldi hvernar sveitarstjórnar hvort sveitarfélagið vill greiða meira en 15% hlutdeild í stofnkostnaði hjúkrunarheimilis.

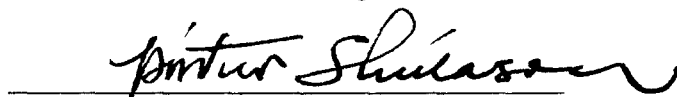
Í yfirlýsingu ríkisstjórnar Íslands og Landssambands eldri borgara, frá 19. nóvember 2002, sem frumvarp þetta byggir á en sveitarfélögin áttu enga aðild að, kemur fram að áætlað er að fjölga hjúkrunarrýmum um 150–200 á næstu 2–3 árum. Þá kemur fram í svari heilbrigðisráðherra við fyrirspurn á Alþingi þann 8. október sl., um hjúkrunarrými á höfuðborgarsvæðinu, að í september 2003 hafi 463 aldraðir verið á vistunarskrá og þar af 390 í mjög brýnni þörf.

Kostnaður við byggingu hjúkrunarrýma er í dag um 15 milljónir krónar á hvert rými. 200 rými kosta því um 3 milljarða í byggingu og 15% af því eru 450 milljónir. 400 rými kosta því sveitarfélögin að lágmarki 900 milljónir í skyldubundin útgjöld. Þá verður jafnframt að hafa í huga að hér er eingöngu um lágmarksframlag sveitarfélaga að ræða og þeim heimilt að greiða meira.

Þá er einnig rétt að vekja athygli á því að engar kvaðir um lágmarkskostnaðarhlutdeild ríkisins er að finna í frumvarpinu og því hefur ríkið það algjörlega í hendi sér hvort og í hversu miklum mæli það tekur þátt í kostnaði við byggingu hjúkrunarheimila.

Gera má ráð fyrir því að óbreyttum lögum að flest þessi hjúkrunarrými hefðu verið byggð á grundvelli laga um málefni aldraðra og því með frjálsri þátttöku sveitarfélaga. Hér er því um að ræða grundvallarbreytingu á fjármálalegum samskiptum ríkis og sveitarfélalaga. Einnig er um að ræða verulega skerðingu á sjálfstjórnarrétti sveitarfélaga.

Samband íslenskra sveitarfélaga 10. mars 2004.

A handwritten signature in black ink, reading "Þórður Skúlason". The signature is written in a cursive style and is positioned above a horizontal line.

Þórður Skúlason
framkvæmdastjóri